

ეკატერინე ბარაბაძე

№3 საქალაქო ბიბლიოთეკის დაარსების ისტორიისათვის

ადგილობრივი მოსახლეობის ბრძოლა, ჰქონოდა ელემენტარული სივრცე უკეთესი განათლების მისაღებად, ქუთაისის უბნებში საზოგადოებრივი ბიბლიოთეკების დაფუძნების წინაპირობას წარმოადგენდა. დროთა განმავლობაში ზოგიერთი მათგანი გაუქმდა, დაკარგა ფუნქცია, ან სახე იცვალა და სხვა სტრუქტურულ ერთეულად ჩამოყალიბდა, თუმცა ისინი ერთგვარ ინოვაციურ ცენტრებს წარმოადგენდნენ მეოცე საუკუნის დასაწყისის საქართველოში.

სერია: “გავაცოცხლოთ ბიბლიოთეკის ისტორია“ მიზნად ისახავს ერთ დროს ქალაქის აქტიურ ცხოვრებაში ჩართული და უკვე გაუქმებული ბიბლიოთეკებისა და აქ მომუშავე ბიბლიოთეკართა მოღვაწეობის გაცნობას თანამედროვე საზოგადოებისათვის.

რატომ №3 საქალაქო ბიბლიოთეკა?

საინტერესო კულტურული და საზოგადოებრივი ცხოვრებით, წიგნადი ფონდის მრავალფეროვნებითა თუ მკითხველთა სიმრავლით (გაუქმების მომენტამდე) გამორჩეული ბიბლიოთეკის ისტორია იქმნებოდა მასში მომუშავე თუ მისით მოსარგებლე, იშვიათი პიროვნული თვისებებით დაჯილდოებულ ადამიანთა მიერ. რესპუბლიკის დამსახურებული ბიბლიოთეკარი, ქალბატონი ვენერა ძოწენიძე, რომელსაც უდიდესი წვლილი მიუძღვის, როგორც ბიბლიოთეკის ისტორიის მემკვიდრეს, სიცოცხლის ბოლო წუთებშიც მიუთითებდა უბანში ერთგვარი კულტურულ-საინფორმაციო ცენტრის აუცილებლობაზე: “მთავარი არაა ტრადიციული ბიბლიოთეკის არსებობა, იყოს თუნდაც ელექტრონული ბიბლიოთეკა, ან იმ ფორმის დაწესებულება, რაც ადგილობრივ ახალგაზრდებს მიიზიდავს და პიროვნულ ჩამოყალიბებაში ხელს შეუწყობს...”

№3 საქალაქო ბიბლიოთეკის ისტორიის შედგენის მცდელობა 1960 წლიდან დაიწყო ბიბლიოთეკის დაარსების ინიციატორებისა და პირვანდელი საბიბლიოთეკო საბჭოს წევრების: მიხ. მალლაკელიძის, გ. გოგავას, გ. აბდლაძის, თ. მალლაკელიძის და ბიბლიოთეკის გამგის, მარიამ მალლაკელიძის ძალისხმევით. ზოგი რამ უბნის ხანდაზმული მცხოვრებლების - ლიზა ტოგონიძის, დიმიტრი კუხიანიძის, ბართლომე ფაჩუაშვილისა და ივანე ნასარიძისაგან მოისმინეს, ქრონოლოგიურად დალაგებული ჩანაწერები კი 1965-1967 წლებში დროებით განთავსდა ბიბლიოთეკის არქივში. 1968 წელს მასზე მუშაობა განაახლა რესპუბლიკის დამსახურებულმა ბიბლიოთეკარმა, ქ-ნმა ვენერა ძოწენიძემ.

უნდა აღინიშნოს, რომ ქუთაისის ცენტრალურ არქივში არ აღმოჩნდა არავითარი ოფიციალური ინფორმაცია ბიბლიოთეკის მუშაობის ადრეული

წლების შესახებ. პირველი ცნობა, რომელიც 1938 წლითაა დათარიღებული, ეხებოდა საბიუჯეტო ხარჯებს. ამიტომ ბიბლიოთეკის ისტორია იმ დროის ამბების მომსწრეთა და უშუალო მონაწილეთა ჩვენებების საფუძველზეა შედგენილი. ეს ჩანაწერები წლების განმავლობაში გროვდებოდა აღნიშნულ ბიბლიოთეკაში, ხოლო მისი გაუქმების შემდეგ – ქალბატონ ვენერა ძოწენიძის პირად არქივში.

ubnis zogadi daxasiaTeba

ქუჩა, სადაც №3 საქალაქო ბიბლიოთეკა მდებარეობდა, წინათ ქალაქის ძალზე განაპირა უბანი იყო და სოფლური ტიპის დასახლებას წარმოადგენდა; პირველი სოფელი, რომელიც ამ გზით უკავშირდებოდა ქალაქს, მესხეთი იყო და ქუჩაც 1926 წლამდე “მესხეთის ქუჩის” სახელწოდებით გახლდათ ცნობილი; ის საკმაოდ გრძელი, მაგრამ ძალზე ვიწრო, მიხვეულ-მოხვეული და იმდენად ტალახიანი იყო, წვიმიან ამინდში გზაზე დამდგარი გუბეების დაუბრკოლებლად გავლა მხოლოდ ცხენიან მგზავრს თუ შეეძლო.

ორივე მხარეს ჩარიგებულ, ადგილობრივ მცხოვრებთა ღარიბულ ქონებას ერთგვარ სიცოცხლეს მწვანე, ხასხასა მოლით დაფარული და ხეებით დაჩრდილული ეზოები აძლევდა. რიგიან სახლს აქ იშვიათად ნახავდით და თუ იყო, მხოლოდ რომელიმე ჩინოვნიკის, მღვდლის ან ვაჭრის საკუთრებას წარმოადგენდა.

მესხეთის ქუჩა მაშინ თავისი დუქნებით, ქეიფისა და აყალმაყალის მოყვარულთა წყალობით ისე იყო “სახელგანთქმული”, რომ “აუღებელი”, ე.წ. “გამოუსწორებელი” ქუჩის სახელწოდებით არა მარტო ქუთაისში, არამედ მახლობელ რაიონებშიც კი იყო ცნობილი. ექვსკილომეტრიან ქუჩაზე არ არსებობდა არც ერთი დაწესებულება, სკოლასა და ბიბლიოთეკაზე ლაპარაკი ზედმეტია. სამაგიეროდ, სამიკიტნოებსა და კერძო სავაჭროებში გვიან ღამემდე გაისმოდა არღნისა და მოქეიფეთა სიმღერა, რომელსაც არცთუ იშვიათად სროლის ხმაც შეერეოდა ხოლმე. ნაშუალამევს მოუკირწყლავ ქუჩაზე გაგორებული ეტლის ბორბლების ხმაური კიდევ უფრო ურღვევდა მყუდროებას ძილის ბურანში მყოფ უბნის მცხოვრებლებს და უკანასკნელი მოქეიფის წასვლის შემდეგ ქუჩა დროებით, მაგრამ ცოტა ხნით ჩაწყნარდებოდა. ასე მეორდებოდა ყოველდღე.

pirveli nabijebi

მოსახლეობაში ცოდნისა და წიგნის გავრცელების მიზნით 1919 წლის 6 ივლისს შედგა მესხეთის ქუჩის (ამჟამად ნინოშვილის ქუჩა) დაბლა უბნის მცხოვრებთა კრება, რომელიც აქ სამკითხველოს გახსნას მიეძღვნა.

ამ მეტად საპატიო და კეთილშობილური წამოწყების უშუალო მონაწილე და თაოსნები იყვნენ ამავე უბნის მცხოვრებნი – კულტურის თაყვანისმცემლები და ქომაგნი.

კრების ოქმში ვკითხულობთ: “ქალაქ ქუთაისი, 1919 წლის 6 ივლისს (ახალი სტილით) შევიკრიბეთ რა მესხეთის ქუჩის დაბლა უბნის

მცხოვრებნი რიცხვით სამოცამდე სული, ავირჩიეთ კრების თავმჯდომარედ ელპიდე იესეს ასული ჩარკვიანი, მდივნად, კი ბენედიქტე თომას ძე კუხიანიძე. თავმჯდომარემ ცნო რა კრება კანონიერად, მარტივად ახსნა კრების მოწვევის მიზეზი, რომ მას სურს აუწყოს კრებას: მესხეთის ქუჩის დაბლა უბანში გაიხსნას სამკითხველო, კრებამ აირჩია სამკითხველოს გამგეობა, გამგეობის წევრებად დაასახელა: რამინ კვირკველია, ელპიდე იესეს ასული ჩარკვიანი, მგალობლიშვილის ქალი, მარიამ სპირიდონის ასული მიქელაძის ქალი და ალექსანდრე (ალიოშა) გიორგაძე. აღნიშნული პირები კრების მიერ ერთხმად იქნა გამგეობის წევრებად არჩეული. არჩეულ პირებს მიენდო სამკითხველოსათვის ბინის გამოძახება, გამგეობის წევრთა სიის შედგენა, საწევრო გადასახადთა აკრება და აგრეთვე სამკითხველოს ფონდის გასაძლიერებლად ვახშმიანი სალამო-წარმოდგენების მოწყობა-გამართვა. კრებამ დაადგინა: ასლი ამ კრებისა წარუდგინოს ქალაქის გამგეობას სალამო-წარმოდგენების გამართვისთვის ნებართვის მიცემის შესახებ“ (გაზ. “ქუთაისი“, 1983 წ., 23 აგვისტო).

მენშევიკების ბატონობის პერიოდში აღნიშნულ უბანში სამკითხველოს დაარსება ვერ მოხერხდა, მხოლოდ საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ შეესხა ხორცი ამ უბნის მცხოვრებ მოწინავე ადამიანთა ოცნებას და ახალი წყობილების პირველსავე წლებში, 1924 წელს, უბანში უკვე გაჩნდა მათი საერთო შრომის ნაყოფი – პირველი საზოგადოებრივი ბიბლიოთეკა.

ბიბლიოთეკის შექმნამდე ახალგაზრდებმა დააფუძნეს საორგანიზაციო კომიტეტი, რომლის შემადგენლობაში შედიოდნენ: მიხეილ მალაკელიძე, გიორგი აბდალაძე, გიორგი გოგავა, ალექსანდრე გიორგაძე, ბენია სინაურიძე – სულ ხუთი ადამიანი. საორგანიზაციო კომიტეტმა ბიბლიოთეკის შექმნის შესახებ განაცხადა ადგილობრივ ხელისუფლებას და უბნის მცხოვრებლებს ღია კრებაზე გააცნო ბიბლიოთეკის დანიშნულება და მიზანი. მიხეილ მალაკელიძე აირჩიეს საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარედ; უბნის მოსახლეობამ ერთსულოვნად დაუჭირა მხარი ახალგაზრდების თაოსნობას და საქმის წარმატებით დასრულებაში დახმარება აღუთქვეს. აი, როგორ იგონებს ამ ფაქტს კრების ერთ-ერთი მონაწილე, უბნის უხუცესი მცხოვრები დიმიტრი კუხიანიძე: “როცა კრებაზე დაგვიძახეს კომკავშირელებმა და გვითხრეს, რას იტყვით, ხალხო, ეს ამბავი ყველას ძალიან გაგვიხარდა; გაუნათლებელი და ჩამორჩენილი ცხოვრება ჩვენც გვეყოფოდა და ახლა თუ კი ჩვენი შვილი და მომავალი განათლებას შეიძენდა და თვალში გამოიხედავდა, ვის ეწყინებოდა, მტრების გარდა. მარტო ერთ კილომეტრზე 35-40 დუქანი იყო და იმათი პატრონების ლაპარაკი საქმეში ჩაუხედავ კაცს ჭკუაზე გადააყენებდა; პირველად კრების ჩაშლაც უნდოდათ, მთვრალეები შემოგვიგზავნეს აყალ-მაყალის ასატენად, მაგრამ ვერაფერი, რომ ვერ დაგვაკლეს, მერე თვითონ ასისინდნენ: “ჰო, დაუკარით ტაში, დაუკარით! მაგენი იქნება, ასმეტრიან საბანში რომ შევიძახებენ დედა-ბიჭიანადო“. ან კიდევ: “მაგენის ბაბუა წიგნის კითხვამ მოკლა, სახლში კატა არ გაუძღვებოდა და უყურე შენ, ახლა წიგნების კითხვა მოუწოდებოდა“. მერეც ცდილობდნენ ხელი შეეშალათ ამ საქმისთვის, მაგრამ ახალგაზრდებმა იმარჯვეს, ჩვენც

დავეხმარეთ, ასე მივიყვანეთ საქმე ბოლომდე“.

იმხანად ბიბლიოთეკისათვის შესაფერისი ბინის შოვნა ვერ მოხერხდა და რადგან სხვა საშუალება არ იყო, ბიბლიოთეკას საკუთარ ეზოში მდგარ თავისუფალ შენობაში მისცა ბინა მიხეილ მაღლაკელიძემ. ამ ნაბიჯს მთელი უბანი მხურვალედ გამოეხმაურა. ბიბლიოთეკის შექმნაში თითქმის ყველა ოჯახმა მიიღო მონაწილეობა. მოსახლეობისაგან შემოწირულობათა ხარჯზე შეიქმნა მცირე წიგნადი ფონდი – 400 ცალის ოდენობით. ამავე გზით გაჩნდა რამდენიმე შინაგანი ხის ახალი სკამი, სახელდახელოდ შეჭედული ორიოდე მაგიდა და ერთი ნახმარი კარადა, რომელიც ხელზე მოვაჭრისგან შეუძენიათ.

ბიბლიოთეკის შექმნის საქმეს განსაკუთრებული მზრუნველობითა და ყურადღებით მოეკიდნენ: ივანე გოგავა, გიორგი წითლიძე, კონსტანტინე ჯაში, ივანე ნასარიძე, იასონ ძოწენიძე, ვასილ აბესაძე, დიმიტრი კუხიანიძე, ესაია ჭეიშვილი და სხვები, რომელთაც კერძო პირებისაგან შეისყიდეს მხატვრული წიგნების ნაწილი და საკუთარი თანხებით გამოიწერეს ჟურნალ-გაზეთები ბიბლიოთეკისათვის.

როცა ბიბლიოთეკამ, ასე თუ ისე, დასრულებული სახე მიიღო, საორგანიზაციო კომიტეტმა განცხადებით მიმართა ქალაქის განათლების განყოფილებას, რათა მას აღედგრა შუამდგომლობა საქართველოს განათლების სახელმწიფო კომიტეტის წინაშე და ეთხოვა მისთვის, ნება დაერთოთ, სახელმწიფო აღრიცხვაზე აეყვანა ახლადშექმნილი ბიბლიოთეკა, თუმცა ამ საკითხის განხილვამდე ბიბლიოთეკა განაგრძობდა არსებობას და მუშაობას. ამ დროისათვის, მიხ. მაღლაკელიძის თქმით, ბიბლიოთეკას უკვე ჰქონდა 700-მდე საბავშვო თუ მოზრდილთათვის საკითხავი წიგნი, გამოწერით მიღებული ჟურნალ “მნათობის“ ეგზემპლარები და რამდენიმე სახის გაზეთი, მათ შორის – “Правда“ და “კომუნისტი“.

საორგანიზაციო კომიტეტის მაგივრად ჩამოაყალიბეს საბიბლიოთეკო საბჭო ცხრა წევრის შემადგენლობით. ხელმძღვანელად აირჩიეს ბიბლიოთეკის დაარსების ერთ-ერთი ინიციატორი მიხ. მაღლაკელიძე, მდივანად – თამარ წითლიძე /შემდეგში მიხ. მაღლაკელიძის მეუღლე/, ხოლო წევრებად – გიორგი გოგავა, ბენია სინაურიძე, გიორგი აბდალაძე, ვასილ კავტიევსკი, ალექსანდრე გიორგაძე, გიორგი გიორგაძე, თამარ რუხაძე, ვალერიან მეტუკე. ბიბლიოთეკის საბჭომ ოფიციალურ სხდომაზე, რომელიც, თამარ წითლიძე-მაღლაკელიძის თქმით, 1924 წლის ოქტომბერში გაიმართა (ოფიციალური დოკუმენტი დაცული არაა), თავის ერთ-ერთ წევრს გიორგი გოგავას დაავალა, ემუშავა ბიბლიოთეკარად, მოეწოდებინა წიგნადი ფონდისათვის, შემოეკრიბა და მომსახურება გაეწია მკითხველებისათვის, განსაკუთრებით – ახალგაზრდებისათვის.

გიორგი გოგავა იყო პირველი საზოგადოებრივი ბიბლიოთეკარი, რომელიც ორი წლის მანძილზე, 1924-1926 წლებში, უხელოვანად, სიყვარულით და დაუღალავად ემსახურებოდა ხალხს.

გიორგი გოგავა ბუნებით გულდია და, ამასთან, ძალზე სასიამოვნო მთხრობელი და მოსაუბრე გახლდათ, რის გამოც მის ირგვლივ ყოველთვის

ბევრი მსმენელი იყრიდა თავს. შეიძლება ამის გამო იყო, რომ ბიბლიოთეკას ყოველდღიურად თანდათან ემატებოდა მკითხველი.

იმ დროისათვის წერა-კითხვა მოსახლეობის მცირე ნაწილმა იცოდა და ბიბლიოთეკარად მომუშავე გიორგი (ჟორა) გოგავას უხდებოდა, ხმამაღლა კითხვა-საუბრებით დაეკმაყოფილებინა მოძალეულ მკითხველთა ინტერესი.

„ჩემს სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა, – იგონებს პედაგოგი ტ. ძოწინიძე, – როცა მამაჩემი საღამოს, თავისუფალ საათებში, სამკითხველოში (მაშინ ასე ეძახდნენ) გადავიდოდა და მეც თან გამიყოლებდა. ამ დროს სამკითხველოს პატარა ოთახი ყოველთვის ხალხით იყო სავსე. მახსოვს, მსმენელებს, მათ შორის – მამაჩემსაც, ძალიან უყვარდათ დანიელ ჭონჭაძის “სურამის ციხე“ და ეგნატე ნინოშვილის მოთხრობები, რის გამოც ხშირად ითხოვდნენ, გიორგი (ჟორა) გოგავას განმეორებით წაეკითხა რომელიმე ადგილი ამ ნაწარმოებებიდან. ის კითხულობდა და კითხულობდა ძალიან შთამბეჭდავად, მხატვრული გამომსახველობით, რაც დიდ ემოციებს და გამოძახილს იწვევდა მსმენელებს შორის.

არ არის ცნობილი, ამ ნაწარმოებების წაკითხვის ზეგავლენით იყო, თუ ნაწარმოების გმირთა სიმართლით ასახული თავგადასავლით, ხალხმა ისე შეიყვარა ეგნატე ნინოშვილი, რომ შემდეგში, როცა ქუჩის სახელწოდების შეცვლის საკითხი დადგა, ადგილობრივებმა ერთხმად მოითხოვეს ქუჩისთვის მისი სახელის მიკუთვნება (1926 წ.).“

@

თავად გიორგი გოგავა ასე იგონებს ბიბლიოთეკაში თავის მუშაობას: “ახლანდელთან შედარებით მაშინდელი ჩვენი ბიბლიოთეკა ძალიან პრიმიტიულად და ლარიბულად გამოიყურებოდა; მთელი წიგნადი ფონდი მაშინ ერთ მოზრდილ კარადაში იყო მოქცეული. მაგიდა და სკამებიც არ გვქონდა საკმარისი, ბევრი ახლო მცხოვრები საკუთარი სკამით მოდიოდა ხმამაღალი კითხვის მოსასმენად. მაშინ წერა-კითხვა მარტო სკოლაში მოსიარულე უმაწვილებმა იცოდნენ, ამიტომ ხმამაღალი კითხვისადმი ინტერესი ძალიან დიდი იყო. მომსვლელებს ყველაფერი აინტერესებდათ – რა კეთდება ახალი, რა ცვლილებებია მოსალოდნელი ხალხის ცხოვრების გასაუმჯობესებლად, რა ხდება საზღვარგარეთ და სხვა... ჩემთან ერთად საბიბლიოთეკო საბჭოს წევრებიც უკითხავდნენ მხატვრულ ლიტერატურას ადგილობრივ მოსახლეობას. რაც შეეხება შინ წიგნის გაცემას, ამისთვის ძირითადად მოსწავლეები მოდიოდნენ; წიგნებს ორი, სამი დღით ვაძლევდით, აღრიცხვა არ გვიწარმოებია (უბრალოდ ვინიშნავდით), არ გვქონდა სამაგისო ცოდნა და გამოცდილება; მაგრამ კარგად მახსოვს, ბინაზე წიგნის მკითხველთა რიცხვი ძალიან მცირე იყო, დაახლოებით 5-6 წიგნი დღეში. ამის მიზეზი კი წერა-კითხვის უცოდინრობასთან ერთად ისიც იყო, რომ ქალები და მოსწავლე გოგონები ბიბლიოთეკას ჯერ კიდევ შორიდან და მორიდებით უვლიდნენ გვერდს“.

გიორგი გოგავას მოგონებას ერთგვარად ავსებს საბიბლიოთეკო საბჭოს მაშინდელი მდივანი თამარ წითლიძე-მალლაკელიძისა. აი, რას ამბობს იგი: “ბიბლიოთეკის საქმის წარმატება და მასთან ხალხის კავშირი

მოსვენებას უკარგავდა დუქნების მეპატრონეებს, რომლებიც ფარულ აგიტაციას ეწეოდნენ ჩვენს საწინააღმდეგოდ და ცდილობდნენ, სახელი გაეტეხათ ბიბლიოთეკისთვის. ჩვენამდე მოდიოდა ამბავი, თუ როგორ აქეზებდნენ ისინი უბნის მცხოვრებლებს, არ გამოეშვათ შვილები ბიბლიოთეკაში: “ქალიშვილებს შევირცხვენენ და მერე ვეღარ გაათხოვებთო”, – ეუბნებოდნენ ქალიშვილების მშობლებს. ბუნებრივია, ასეთი საუბრები აფრთხობდათ მათ და შვილებს ბიბლიოთეკასთან სიახლოვეს უშლიდნენ. ამის გამო ბიბლიოთეკარ გიორგი გოგავას მორიგეობით ცვლიდა მიხეილ მალლაკელიძის და – მარიამ მალლაკელიძე. გვინდოდა, ჩვენი მაგალითით დაგვერწმუნებინა მცხოვრებლები, რომ არა თუ ბიბლიოთეკაში სიარული, არამედ იქ მუშაობაც კი არავითარ საფრთხეს არ წარმოადგენდა ქალისათვის“.

ბიბლიოთეკაში გაჩნდა ქალთა აქტივი: მარიამ ხინგავა, ტატიანა კუხიანიძე, რებეკა ხაბურზანია, თამარ რუხაძე, ელიკო ცაგარელი და სხვები, რომელთა მოსვლის შემდეგ ბიბლიოთეკის მუშაობა კიდევ უფრო საინტერესო გახდა. ბიბლიოთეკა ფეხს იკიდებდა უბანში და მისი ავტორიტეტი და გავლენა ხალხის თვალში თანდათან იზრდებოდა. ქალები და ქალიშვილები ახლა უკვე აღარ უფრთხოდნენ ბიბლიოთეკაში მოსვლას და მკითხველთა რიცხვმა თვალსაჩინოდ მოიმატა.

ცალკე საუბრის თემაა “საბიბლიოთეკო საბჭო“, რომელსაც იმდენივე წლის ისტორია აქვს, რამდენიც თვით აღნიშნულ ბიბლიოთეკას. საბჭო ბიბლიოთეკის მუშაობის წამყვან ძალას და ხალხთან დაახლოების საუკეთესო საშუალებას წარმოადგენდა, ვინაიდან ბიბლიოთეკა ერთადერთი კულტურული დაწესებულება იყო უბანში. ცხადია, საბჭო ვერ შემოიფარგლებოდა მარტოოდენ საბიბლიოთეკო საქმიანობით (წიგნების პროპაგანდითა და სხვადასხვა მასობრივი ღონისძიებების ჩატარებით), ის აქტიურად ერეოდა მოსახლეობის მატერიალური და საყოფაცხოვრებო პირობების მოგვარების საქმეში, საბჭო ერთგვარი დამაკავშირებელი რგოლი იყო ხალხსა და ადგილობრივ ხელისუფლებას შორის; მისი რიცხოვრივი შემადგენლობა 9 წევრიდან 15 წევრამდე გაიზარდა, ასევე მოდერნიზაცია განიცადა საქმიანობის ფორმებშიც.

საბიბლიოთეკო საბჭოს საქმიანობასთანაა დაკავშირებული პირველი რადიოს გამოჩენა უბანში. “ხმამალა მოლაპარაკეს“, რომელიც საბჭოს თავმჯდომარემ მიხეილ მალლაკელიძემ საკუთარი ხელით მიამაგრა ბიბლიოთეკის ოთახზე (ქუჩის მხრიდან), უამრავი ცნობისმოყვარე მოაწყდა, უკვირდით, ასეთ პატარა ყუთში ადამიანი როგორ ეტეოდა.

ბიბლიოთეკის ამ პერიოდის მუშაობაზე საინტერესო მოგონებას გვაწვდის საბიბლიოთეკო საბჭოს წევრი გიორგი აბდალაძე:

“ბიბლიოთეკა მუშაობდა დასვენების დღის გარეშე, დილის 11 საათიდან 2 საათამდე და 5 საათიდან საღამოს 9 საათამდე. ხშირად, მომსვლელთა რიცხვის გამო, გვიან ღამემდეც გვიხდებოდა ბიბლიოთეკაში ყოფნა. როცა ყველა მკითხველი ოთახიდან გაიკრიფებოდა, ბიბლიოთეკას დაეასუფთავებდით, მივალავებდით და დაღლილ-დაქანცული, მაგრამ

კმაყოფილები ვბრუნდებოდით ოჯახებში. ჩვენ გვახალისებდა და ენერგიას გვმატებდა დაწყებული საქმის წარმოება, ხალხის მხარდაჭერა და ინტერესი მისადმი“.

ერთი წლის მერე ბიბლიოთეკის ფონდი 800 ცალამდე წიგნს ფლობდა, ძირითადად, მხატვრულ ლიტერატურას; ბინაზე სარგებლობდა უკვე 60-70 მკითხველი, ყოველდღიური გაცემაც 10-12 წიგნამდე გაიზარდა.

პირველი საზოგადოებრივი ბიბლიოთეკა მესხეთის ქუჩაზე ყურადღების გარეშე როდი დარჩა. 1926 წლის ზაფხულში განსახკომმა გამოგზავნა წარმომადგენელი ბიბლიოთეკის ადგილზე დასათვალიერებლად. მან გამოყოფილი ბინა დაიწუნა და აპირებდა უარის თქმას მის მიღებაზე, თუმცა საბიბლიოთეკო საბჭომ აქაც იმარჯვა და მოითხოვა, ახალი შენობის გამოძებნამდე დაეტოვებინათ ბიბლიოთეკა ძველ ბინაში, ამავე დროს აეყვანათ სახელმწიფო აღრიცხვაზე. მართლაც, 1926 წლის შემოდგომაზე ბიბლიოთეკა ოფიციალურად აიყვანეს სახელმწიფო აღრიცხვაზე. ამის დამადასტურებელი საბუთი ქალაქის არქივში არ მოიძებნა, თუმცა ეს რომ ნამდვილად ასეა, დასტურდება ბიბლიოთეკის საბჭოს თავმჯდომარის, მიხეილ მაღლაკელიძის პირად არქივში შემონახული ერთი დოკუმენტით – №2276, რომელიც დათარიღებულია 1927 წლის 21 თებერვლით და გამოგზავნილია მიხეილ მაღლაკელიძის სახელზე. მასში საუბარია “ახლად დაარსებულ ბიბლიოთეკაში” ჩასატარებელ ღონისძიებაზე, რაც ამყარებს საბჭოს წევრების მოგონებებს ბიბლიოთეკის სახელმწიფო აღრიცხვაზე აყვანის თაობაზე.

ბიბლიოთეკის დაარსების დღიდანვე დაინიშნა ერთი ხელფასიანი მუშაკი და გიორგი გოგავა ჩაანაცვლა მარიამ მაღლაკელიძემ.

სახელმწიფო ბიუჯეტზე აყვანამ (თანხა უცნობია) მკითხველებთან ბიბლიოთეკის მუშაობას უფრო ორგანიზებული ხასიათი მისცა. გაჩნდა ინვენტარის წიგნი, მკითხველის ფორმულარი; შეიქმნა და დამტკიცდა წლიური სამუშაო გეგმა, წიგნადი ფონდი 1000-მდე გაიზარდა, ხოლო მკითხველთა რაოდენობა – 150 ადამიანამდე. ძირითადად ახალგაზრდები მოდიოდნენ შორეული უბნებიდანაც.

1929 წელს ბიბლიოთეკა, გიორგი აბდალაძის მოგონებით, გადასულა ს/სამეურნეო არტელ “მეზოსტნეობის” დაქვემდებარებაში. რა გამართლება ჰქონდა ამ ნაბიჯს, ან რა ბიუჯეტით სარგებლობდა ბიბლიოთეკა იმ ხანებში, ოფიციალურად ცნობილი არ არის, ერთი რამ კი ცხადია, არტელი თავად ახალი ორგანიზაცია იყო და ბიბლიოთეკას ჯეროვან დახმარებას ვერ გაუწევდა. ამიტომ 1930-31 წლებში ბიბლიოთეკის წიგნად ფონდს ბევრი არაფერი შემატებია. გამგე მარიამ მაღლაკელიძის თქმით, ბიბლიოთეკის წიგნადი ფონდი დაახლოებით 1400 ცალს არ აღემატებოდა, ბინაზე წასაკითხად მხოლოდ მოსწავლე ახალგაზრდობა სარგებლობდა. მათი რიცხვი, ჯამში, 180 ადამიანამდე აღწევდა; კვლავ პოპულარული იყო ხმამაღალი კითხვა-საუბრების ჩატარება ხანშიშესულ ადამიანებთან; 1932 წლისთვის მკითხველთა რაოდენობა 300-ზე მეტს აღწევდა, ამ დროისათვის ბინაზე იცემოდა 40 წიგნამდე.

1933 წელს ბიბლიოთეკამ გამოიცვალა ადგილსამყოფელი და გადავიდა მახლობლად მდებარე, ლიკვიდირებული დუქნის შენობაში, სადაც გაუქმებამდე ფუნქციონირებდა.

ერთოთახიანი (40-45 კვ.მეტრი) ბინის იატაკი და კედლები სრულად დალაქავებული იყო. ადგილობრივი ხელისუფლებისა და ბიბლიოთეკის აქტივის დახმარებით შენობას გაუკეთდა რემონტი და ბიბლიოთეკას მიეცა შედარებით უკეთესი პირობები მუშაობისათვის, ინვენტარი ჯერ კიდევ არ იყო საკმარისი ღონისძიებებისათვის.

1935 წელს ბიბლიოთეკამ მიიღო მეორე, გვერდითი ოთახიც (16 კვ.მეტრი), სადაც წინათ ღვინის დუქანი იყო განთავსებული. ახლად მიღებული ოთახი გადაკეთდა წიგნსაცავად. ამ დროისათვის ბიბლიოთეკის წიგნადი ფონდი 2000 ცალს აღწევდა, თუმცა ისინი არ იყო საბიბლიოთეკო წესით დამუშავებული, წიგნები ჯერ შინაარსის და შემდეგ ანბანის რიგზე იყო განლაგებული. საყურადღებოა, რომ იმ პერიოდში საჯარო ბიბლიოთეკის დირექტორს, ბ-ნ კოსტა თავბერიძეს ბიბლიოთეკისთვის რამდენიმე ათეული წიგნი უფასოდ გადაუცია და რჩევა-დარიგებასაც არ აკლებდა ენთუზიაზმით მომუშავე ბიბლიოთეკის აქტივს.

1935 წელს შეიცვალა ბიბლიოთეკის გამგე (შალვა ბილისეიშვილი), საბიბლიოთეკო აქტივიც ახალი წევრებით შეივსო, მათ შორის იყვნენ: გრიგოლ მიშველაძე, ეთერ ლორთქიფანიძე, ანა ტოგონიძე, მიხეილ რუსაძე, ალ. გიორგაძე, გიორგი ნასარიძე და სხვები. ბიბლიოთეკის სამკითხველო დარბაზში უბნის მცხოვრებლებმა პირველად ნახეს კინოფილმი “არსენა“.

საქართველოს დამსახურებულმა არტისტმა შალვა ლამბაშიძემ 1939 წელს საკუთარი ხარჯებით ბიბლიოთეკას რადიომიმღები და ასობით წიგნი უსახსოვრა. ამ პერიოდისათვის ბიბლიოთეკის წიგნადი ფონდი უკვე 4000-ს აღწევდა, ბიბლიოთეკის ბიუჯეტი კი 3000 მანეთს შეადგენდა. 1940 წელს ბიბლიოთეკას დაემატა ბიბლიოთეკარის შტატი და ბიბლიოთეკარად დაინიშნა ნინო ქუშუტოლი, რომელიც იმავე წელს ჩანაცვლა უბნის მცხოვრებმა გუგული ფაჩუაშვილმა.

მეორე მსოფლიო ომის წლებში მწირად ივსებოდა ბიბლიოთეკის ფონდი, იყო დანაკარგიც. 1946 წელს წიგნების რაოდენობა 4500-მდე გაიზარდა, ამავე წელს ბიბლიოთეკა გადავიდა კულტურის განყოფილების დაქვემდებარებაში. ბიუჯეტიც საკმაოდ სოლიდური გამოეყო (12000 მანეთი), ქალაქის საბჭოს აღმასკომის კულტურის განყოფილების ინიციატივით (ხელმძღვანელი ალ. გაჩეჩილაძე) ბიბლიოთეკას ჩაუტარდა კაპიტალური რემონტი: გამოიცვალა იატაკის საფარი, ჭერი, კარ-ფანჯრები, ხის მინებიანი კედელი შეიცვალა აგურით; 1950-1955 წლებში წიგნადი ფონდი 14 471 ეგზემპლარს აღწევდა.

1967 წლისათვის ბიბლიოთეკის არსებული ფართობი 45 კვადრატული მეტრით გადიდდა, სადაც განათავსეს წიგნსაცავი. ცალკე სივრცე გამოიყო ჟურნალ-გაზეთებისთვის.

ბიბლიოთეკის ფონდი გაუქმებამდე 30 000 ეგზემპლარს ითვლიდა.

2011 წლის 3 მარტს, ქუთაისის სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში მიმდინარე ოპტიმიზაციის, რეორგანიზაციისა და სტრუქტურული ცვლილებების შედეგად

№3 ბიბლიოთეკამ არსებობა შეწყვიტა.

ქალბატონმა ვენერა ძოწენიძემ სტუმრად მისულ ქალაქის ხელისუფლების წარმომადგენლებს საპატიო ქუთაისელის წოდების მიღებაზე უარი განუცხადა: “ბიბლიოთეკა, რომლის გამოც ჯილდო ვაღმომეცა, გაუქმებულია და, შესაბამისად, ეს პატივი არ დამიმსახურებიაო“. მან, ჯილდოს მიღების სანაცვლოდ, ქალაქის მესვეურებს ჩამოართვა პირობა, ბიბლიოთეკის შენობა, გარდა კულტურული და შემოქმედებითი საქმიანობისა, სხვა ფორმით არ გასხვისდებოდა. ეს ნაწილობრივ შეუსრულეს კიდევც... ყოფილი ბიბლიოთეკის კედლებში ამჟამად ფუნქციონირებს ცნობილი ქუთაისელი მხატვრის გურამ გაგომიძის სახელობის არტ-სალონი.

damowmebuli wyaroebi

ჟურნ. **"ganTiadi"**, 1982 – ჟურნალი “განთიადი“, №3, 1982.

ჟურნ. **"sabWoTa xelovneba"**, 1971 – ჟურნალი “საბჭოთა ხელოვნება“, №11, 1971.

გაზ. **"quTaisi"**, 1971 – გაზეთი “ქუთაისი“, 3 ივლისი, 1971.

გაზ. **"quTaisi"**, 1971 – გაზეთი “ქუთაისი“, 6 ოქტომბერი, 1971.

გაზ. **"quTaisi"**, 1971 – გაზეთი “ქუთაისი“, 18 ნოემბერი, 1971.

გაზ. **"quTaisi"**, 1979 – გაზეთი “ქუთაისი“, 28 ივლისი, 1979.

გაზ. **"quTaisi"**, 1980 – გაზეთი “ქუთაისი“, 30 ოქტომბერი, 1980.

გაზ. **"quTaisi"**, 1982 – გაზეთი “ქუთაისი“, 3 ნოემბერი, 1982.

გაზ. **"quTaisi"**, 1983 – გაზეთი “ქუთაისი“, 23 აგვისტო, 1983.

გაზ. **"quTaisi"**, 1985 – გაზეთი “ქუთაისი“, 23 ნოემბერი, 1985.

EKATERINE BARABADZE**ABOUT ESTABLISHING THE #3 CITY LIBRARY**

Series “Bring the life of the library back into being” aims to re-introduce the libraries and librarians, which no longer exist at present but once were actively involved in the public life of the modern society.

Researching the history of #3 city Library turned out to be quite difficult, the only document which survived until our time is the budget expenses kept in the archives dated back to 1938. That’s why the history of the library stands on the empiric data collected among the participants of the events of that time.

The demand of the local community to have the basic space for better education encountered certain obstacles. By that time very tiny part of the community was able to read and write and the librarians had to conduct verbal reading and speaking sessions in order to fulfill the interests of large numbers of the library users.

The endeavor of the district youths was so powerful to establish the cultural center, that the member of the library board Mikheil Maglakelidze gave the flat in the building from his own yard. In 1924 the first public library was opened in the Meskheti district.

Giorgi Gogava was the first public librarian who served the community diligently and affectionately for two years (1924-1926) with no salary.

In 1926 the library was officially registered. Right from that date, the librarian got the official salary and Giorgi Gogava was replaced by Mariam Maglakelidze.

In 1933 the library changed its address and moved into the building of the annulated shop where it functioned till the time of its abolishment. The flat initially contained one room (40-45 m²) and it was the former dye-works studio. With the help of the local authorities and library activists, the building was decorated and the library now had relatively better conditions for work.

In 1936 the library received the next room (16 m²) the newly received room was turned into the book-stack space. In 1940 the library got a new place for the staff; during World War II the library fund was poorly filled it also faced loss. In 1946 the number of books reaches 4500, in the same year, the library became governed by the culture department.

On March 3, 2011, due to the optimization, reorganization and structural changes the library #3 was abolished on the basis of the statement N16/4. The book funds of the library contained 30000 copies by the time of abolishment.